Sosiaali- ja terveysministeriö

O 17/2024 vp Sote-kustannusten ja -rahoituksen kehitys vuosina 2022–2024

Jussi Lind
erityisasiantuntija
5.4.2023

Kustannuskehitys vuosina 2022-2023

- Kuntien ja kuntayhtymien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon toteutuneet nettokäyttökustannukset olivat 21,4 miljardia euroa vuonna 2022.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen tasoa korotettiin vuoden 2022 tasoon nähden hyvinvointialueindeksin (3,52 % = 0,76 mrd), palvelutarpeen kasvun (1,22 % = 0,26 mrd) mukaisesti ja 0,25 miljardia euroa uusien sote-tehtävien osalta, eli yhteensä n. 1,3 miljardilla eurolla (6 %)
- Toteutunut kustannusten kasvu oli kuitenkin kaksinkertainen edellä esitettyyn (alijäämä 1,35 mrd)
- Tilanne jossa budjettia laadittiin oli poikkeuksellinen, Covid-19, Ukrainan sota, puutteelliset ja muuttuvat tiedot.
- Käytännössä kaikki hyvinvointialueet laativat alijäämäisen budjetin vuodelle 2023

Kustannuskehitys vuosina 2022-2023

- **Vuosien 2022 – 2023 kustannusmuutoksen analysointia:**
- Hyvinvointialueindeksin muutos ei täysimääräisesti vastannut inflaatiokehityksen eikä valtakunnallisen työmarkkinaratkaisun tasoa. Palkkaratkaisun lopullinen taso ei toisaalta edes ollut tiedossa indeksin laskenta-ajankohtana. Jälkikäteistarkistus toki korjaa rahoituksen tasoa koko maan tasolla kahden vuoden viiveellä.
- Korona-avustukset vuonna 2022 kohdistuivat pääsääntöisesti välittömiä lisäkustannuksia aiheuttaneisiin toimiin (testaus, rokotus), osan kohdistuessa toimintaan joka muutenkin pyörisi (potilaiden hoito)
- Vuokratason nousu asetukseen perustuvan laskentatavan nojalla, kuntien omistamien tilojen vuokrat ovat osittain olleet liian matalalla tasolla tai ne ovat jopa olleet ilmaisia, jolloin vastaavaa kustannus on puuttunut kustannuspohjasta.
- Vuokratyön käytön kasvu on kiihtynyt vuoden 2023 aikana ollen yli 600 miljoonaa euroa, missä kasvua on yli 250 me vuoteen 2022 nähden. Samalla työvoiman vuokrauksen osuus henkilöstökuluista on noussut edellisvuosista.
- Ostopalvelujen hinnat ovat vastaavasti nousseet selvästi hva-indeksiä enemmän
- Muutoskustannukset, esimerkiksi tietojärjestelmät, siirtymäajan päällekkäisyys aiheuttaa väistämättä lisäkustannuksia
- **=> Useiden samanaikaisten tekijöiden yhteisvaikutus**

Kustannuskehitys vuodelle 2024

- Muutosohjelmien suunnittelu ja toteutus on käynnissä kaikilla hyvinvointialueilla, suunnittelu ja toimeenpano on ollut eritahtista. Lisäksi muutosohjelmia on jouduttu päivittämään vuoden 2023 lopullisen toteuman ollessa aiemmin arvioitua korkeampi.
- Alueet ovat suunnitelleet suuruusluokassa 800 me edestä muutosohjelmia, josta alle puolet arvioidaan realisoituvan 2024 aikana. Keskeisin haaste on tavoitteiden muuntaminen konkreettisiksi toimiksi sekä niiden toimeenpano
- *Muutosohjelmien tavoitteet hyvinvointialueilla liittyvät palvelurakenteen keventämiseen, ennaltaehkäisevien ja varhaisen tuen palveluiden vahvistamiseen, palveluverkon kehittämiseen, tuottavuuden kasvuun ja yhteistyön kehittämiseen. Tavoitteena on tarjota laadukkaita palveluita, kehittää toimintaa ja varmistaa palvelujen saatavuus ja saavutettavuus*
- Alijäämää tulee edelleen merkittävästi vuonna 2024, mutta se pienenee ja samalla esim. toimintojen uudistamiseen, hankintoihin, palveluverkkoihin, toimintatapoihin liittyvät toimet alkavat asteittain näkyä taloudessa

Kustannuskehitys vuodelle 2024

- Potentiaalia nähdään:
  - Suuremmat hankintayksiköt mahdollistavat yhdenmukaisemmat sopimuskäytännöt ja luovat paremmat edellytykset osaamisen ja hyvien käytäntöjen jakamiseksi. Uudet hyvinvointialueet ovat samalla neuvottelukumppaneina vahvempia kuin pienet kunnat olivat erillisinä toimijoina
  - Ostopalvelujen ja vuokratyövoiman kustannusten kasvu ohjaa hyvinvointialueita lisäämään ja tehostamaan oman työvoiman käyttöä
  - Jokaisella hyvinvointialueella on käynnissä palvelustrategiatyö. Palvelustrategiassa määritetään sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen tavoitteet ja reunaehdot palvelujen järjestämiselle. Mitä tehdään missä tehdään, miten tehdään, kuka tuottaa
  - Fyysisten tilojen lukumäärän ja neliöiden yleinen vähentäminen, seiniin investointi vähenee uusien toimintatapojen myötä (sähköiset, liikkuvat palvelut, työnjako)
  - Tiedonhallinnan yhteistyörakenteet pidemmällä aikavälillä
  - Monistettavuus tilahankkeissa, käyttäjävaatimukset kun siirrytty kuntapohjaisesta järjestelmästä
  - Tarkoituksenmukainen sairaalaverkko ja työnjako

Vuokratyö ja ostopalvelut

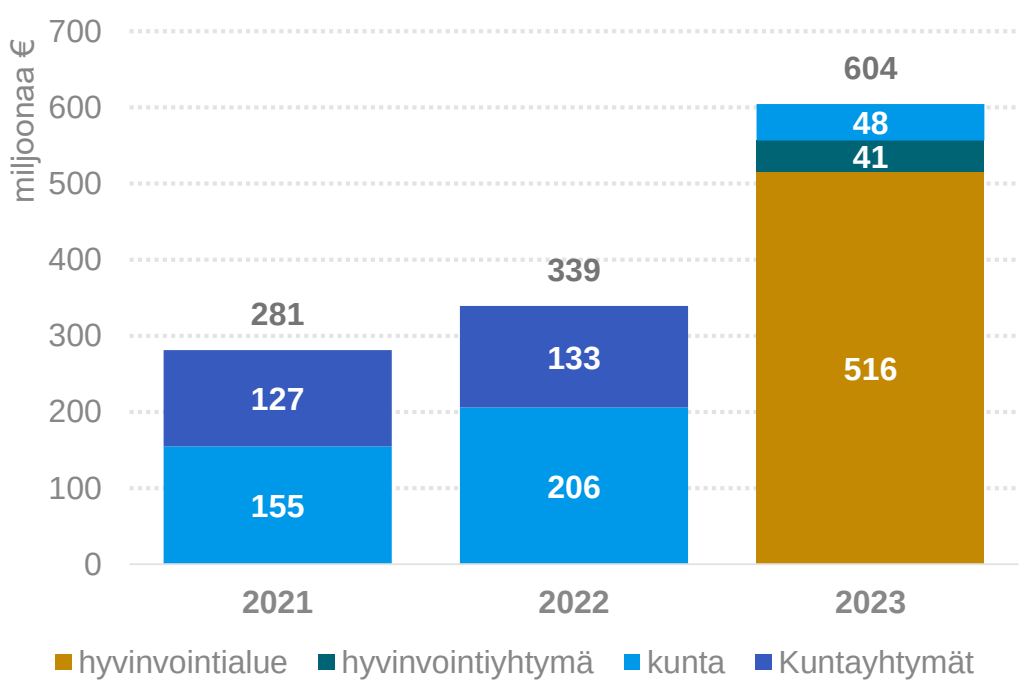

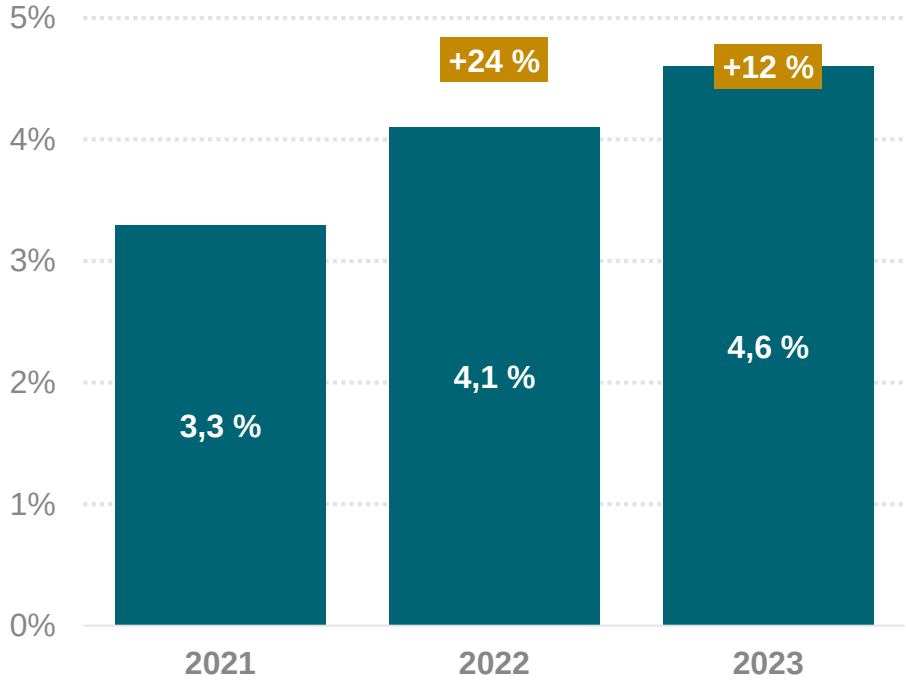

- Vuokratyössä kustannusten kasvu kiihtynyt vuonna 2023 (vasen kuva)
- Vuokratyön suhteellinen osuus työvoimakustannuksesta kasvanut (oikea kuva). Vuokratyön ollessa kalliimpaa kustannukset nousevat
- Ostopalveluissa hyödynnettävissä suuremman hankintayksikön skaalaedut

Kiitos

Sosiaali- ja terveysministeriö